

SIMBOLUL LITEREI “G”

SCURTE CONSIDERATIUNI DESPRE “GNOZA”

În scurta, dar interesanta mea calatorie de pana acum în lumea masonica, m-am lovit indisolubil de simbolul literei ” G” care apare scrisa în interiorul echerului și al compasului, doua din cele “Trei Mari Lumini” alaturi de “Cartea legii sacre”. Am aflat după o lectura destul de superficiala - trebuie sa recunosc - ca litera “G” ar putea veni de la God (zeu), geometrie, generare, geniu, gnoza. Dintre toate notiunile mi-a captat atentia conceptul de “gnoza” (sau *gnana* în sanscrita) despre care, cu umila sinceritate, trebuie sa admit ca nu mai avusesem de a face pana acum. Primul impuls instinctiv m-a facut sa accesez *on line* pentru a cunoaste cat mai repede posibil cu mintea omului nerabdator ce înseamna “gnoza”. Am aflat o definitie destul de fada, specifica unui student de anul I caruia i se pune în fata un curs de facultate pe care trebuie sa-l îngurgiteze pe nemestecate pentru a lua mult dorita nota de trecere. Astfel, conform dex-ului “*gnoza reprezinta o forma de cunoastere într-un anumite domeniu bazata pe folosirea ratiunii*”. O definitie destul de abstracta, la prima vedere.

Însa, în mod evident, sufletul meu foarte curios, dornic de cunoastere și de atingerea de noi orizonturi, nu s-a multumit doar cu atat. Si asa a inceput cautatul care sa ma satisfaca din punct de vedere intelectual, care sa ma ajute sa inteleg anumite lucruri dincolo de aparente.

Anunțând zorii unei noi zile pentru omul contemporan, “Gnoza” de ieri, de azi și dintotdeauna răsare ca un *soare de bunăstare*. Asa cum am aratat mai sus, dicționarele subliniază că acest cuvânt “*Gnoză*” este de origine greacă și se referă în sensul general la Cunoaștere. Însă, într-un sens mai profund, cuvântul “*Gnoză*” face aluzie la o cunoaștere revelată, la un *Modus Operandis*, care explică fenomenele fizice și metafizice privitoare la Univers și la om ca „*protagonist*” al acestuia.

Principiile de baza ale marii intelepciuni universale sunt întodeauna la fel. Aceleași învățături au fost predate de marii inițiați din toate timpurile în școlile de mistere. Cunoașterea superioară este atemporală și impersonală. Buddha, Iisus, Mahomed, toți au transmis o învățătură care se completează, însă care în esență este aceeași fiind doar adaptată la perioada de timp și la înțelegerea oamenilor din vremurile respective. Și în zilele noastre este aceeași dintotdeauna însă este adusă într-o formă revoluționară în acord cu epoca în care trăim. Și are același obiectiv: unirea

omului cu divinul. Pentru că știm că această ruptură s-a produs în timpuri arhaice odată cu păcatul originar din Biblia ebraică, cu acea cădere a îngerilor, “Gnoza” ne arată că este posibil să revenim în sânul divinității, și ne ajută să o facem.

“Gnoza” se referă la știința tuturor științelor, acea artă care, ca fruct al unei inspirații revelate, înalță artistul până a-l face să fuzioneze cu opera sa. “Gnoza”, nefiind o filozofie, este totuși veriga de legătură care unește lanțul istoric al dezvoltării gândirii umane și dă, de asemenea, răspunsuri precise și logice la dilema neliniștitoare a lui “*a fi*” sau “*a nu fi*”, care se dezbate pe terenul conștient și cognoscibil al fiecărei persoane.

„*Gnoza este o învățătură cosmică care aspiră să readucă în interiorul fiecăruia dintre noi capacitatea de a trăi într-un mod conștient și inteligent*” spunea părintele gnozei contemporane, Samael Aun Weor. Ea este despărțită total de intelectualismul arid, ambiguu, speculativ, de lumea aridă a teoriilor care crează confuzii și îndoieli intelectuale. Fără a fi o religie, “Gnoza” este cheia legitimului „*religare*“, susținut în orice sistem religios, oricare ar fi fost epoca sa de apariție și modalitatea de expresie.

La rândul său, cuvântul “GNOZĂ” a dat origine la alte noi cuvinte-concepte; astfel avem:

- “PREGNOSTIC” - Adjectiv care semnalează acele forme de gândire care din exterior seamănă cu gnosticismul autentic deși nu înglobează în structura lor generală finalitatea “Gnozei”.
- “PROTOGNOSTIC” - Este orice sistem incipient sau germinal care aspiră la reunirea cu izvorul gnostic.

Multe definiții au încercat să monopolizeze sensul adevărat a ceea ce trebuie să înțelegem prin “Gnoză” sau “Gnosticism”. Acest fapt creează certe dificultăți când se încearcă prezentarea pe larg a dezvoltării gândirii gnostice, în mare parte datorită faptului că multe documente de încredere, care structurau sistemul gnostic de altă dată, astăzi nu mai există. În consecință, au fost emise multe afirmații „*aventuroase*“ promovate de unii investigatori cărora le lipseau izvoarele adecvate referitoare la aceste teme.

Insa, in cartea sa intitulata sugestiv *Despre gnoza si Gnosticism* aparținând istoricului si filosofului francez Henri-Charles Puech - care a inteles sa “disece” intimitatea acestui concept - se arata ca “*in sistemele religioase al caror fond il constituie, gnoza apare ca o cunoastere ce aduce cu sine si procura prin ea insasi*

mantuirea, o stiinta eliberatoare sau care mantuieste, o stiinta care este, in sine si pentru sine, mantuire". Putem numi "gnoza" sau "gnosticism" orice doctrina sau orice atitudine religioasa intemeiata pe teoria sau pe experienta obtinerii mantuirii prin Cunoastere.

Oricat de adevarata si importanta ar fi, o astfel de definitie ramane in continuare abstracta si insuficienta; ea nu precizeaza nici despre ce fel de cunoastere (dobandita sau revelata, rationala sau mistica, discursive sau intuitiva) este vorba, nici in ce, de ce si in ce fel o cunoastere de acest gen il mantuieste sau se considera ca il mantuieste pe cel care o obtine sau o poseda.

Pe de alta parte, in foarte numeroasele si diferitele manifestari pe care le ofera in istorie si care, in anumite cazuri, au avut posibilitatea sa fie independente unele de altele, atitudinea gnostica se dovedeste a fi una coerenta si constanta reprezentand prin aceasta un tip distinct si original de religiozitate. Astfel, "Gnoza" poate si trebuie sa fie considerata drept un fenomen specific, dar comun diferitelor domenii ale Istoriei religiilor si, in acest fel, ea a devenit un fenomen general.

Foarte interesant este faptul ca sensului restrans pe care il avea la inceput cuvantul "Gnoza" i s-a substituit un sens larg care l-a amplificat si l-a substituit pe cel dintai; mai intai redus la dimensiunile unei erezii, sub care titlu studiul sau apartinea de drept istoriei Bisericii, si care nu putea sa se fi format decat in interiorul crestinismului si posterior aparitiei sale, gnosticismul a atins ulterior proportiile unui fenomen general al istoriei religiilor, depasind cu mult, prin intinderea lui, limitele si campul crestinismului antic si fiindu-i exterior sau, daca nu chiar anterior, prin originile sale.

Pentru acest fenomen, gnozele crestine heterodoxe nu mai reprezinta decat o expresie printre atatea altele; la drept vorbind, ele nu sunt erezii imanente crestinismului, ci rezultatele unei intalniri si ale unei jonctiuni intre noua religie si un curent de idei si de sentimente care existau inaintea ei sau care la inceput ii erau straine si ii vor ramane straine in esenta ei. "Gnoza" a imbracat, astfel, forme crestine sau care, cu timpul, s-au crestinat din ce in ce mai profund, dupa cum in alte parti ea a capatat forme pagane, adaptandu-se mitologiilor orientale, cultelor misterelor, filosofiei grecesti sau stiintelor si artelor oculte.

In anul 1886, in al sau *Manual de istoria dogmelor*, ilustrul istoric german al crestinismului, Adolf Harnack, dadea gnosticismului o definitie care urma sa aiba un rasunet colosal: "*Marea diferenta (intre crestinismul catholic si crestinismul gnostic)*", scrie el "*consta esentialmente in faptul ca teoriile gnostice reprezinta o secularizare dusa la cel mai inalt punct al sau, o elenizare radical si timpurie (si*

acuta) a creștinismului, cu respingerea Vechiului Testament; dimpotriva, sistemul catholic, o secularizare, o elenizare care s-a facut treptat și cu pastrarea Vechiului Testament”.

Or, în anul 1932, în ultima pagină a *Istoriei Bisericii Primare*, carte dedicată lui Harnack, Hans Lietzmann scria: *“Am putea la fel de bine să adăugăm (la formula lui Harnack) că Gnoza este o regresie către originile sale orientale, o reorientare la fel de extremă a creștinismului”.*

Fără îndoială că *“la fel de bine”* nu înseamnă să spunem destul: alții înaintea lui Lietzmann opuseseră formulele pe care el le mai juxtapune încă și o îndreptaseră pe cea de a doua împotriva primei.

Asadar, definițiile par a fi antitetice: acolo unde una vede o revoluție, timpurie fără îndoială, dar progres, cealaltă vede regres. Dacă una spune *“modernism”*, cealaltă replică *“arhaism”*. La una elenismul este o filosofie înaltă, la alta Orientul este o religie. Înșă, ceea ce este cert este faptul că între aceste două concluzii care, aparent, se ciocnesc există o neîntreruptă muncă, laborioasă chiar, de cercetări de istorie religioasă.

Am zis, Fraților!

Februarie 2019